

Het grootste blauwtongrisico ziet GD-dierenarts

Piet Vellema in het oprukkende serotype 1.

Hij acht de kans groot dat dit type volgend jaar in

Nederland uitbreekt en adviseert vaccins op de

plank te hebben. Vaccinatie tegen blauwtong

serotype 8 is ook in 2009 beslist noodzakelijk.

De blauwtongsituatie veranderde het afgelopen jaar in Nederland van week tot week. Na serotype 8 deden nog twee andere typen blauwtong hun intrede. Dierenarts Piet Vellema (54) is het eerste aanspreekpunt voor blauwtong bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD). Hij geeft inzicht in de ontstane situatie en spreekt verwachtingen en adviezen uit voor 2009.

Hoe staan we er in Nederland voor wat betreft blauwtong?
'Als je kijkt naar serotype 8 staan we er heel goed voor. In 2006 kwam het blauwtongvirus Nederland binnen, waarna het in 2007 duizenden bedrijven heeft getroffen. Dit jaar is door een combinatie van eerdere gevallen en grootschalige vaccinatie het aantal besmettingen beperkt gebleven tot een dikke vijftig. In alle gevallen gaat het om niet of niet volledig geënte dieren. Hieruit kunnen we concluderen dat de vaccinatieronde geholpen heeft. Maar het was nog beter geweest als door een ringenting of volledige vaccinatie het blauwtonggebied in 2008 niet groter was geworden. Nu zijn vooral bedrijven in het noorden besmet en is het virus dus nog actief geweest.'

Het is in 2008 niet bij type 8 gebleven. Wat is de stand van zaken rondom de andere serotypen?

'Wat betreft serotype 1 is de situatie rondom het geïmporteerde dier in Ophemert gelukkig met een sissier afgelopen. Door adequaat handelen is het dier meteen geruimd en zijn er geen andere besmette dieren gevonden. Hierdoor bestempelt Europa dit geval niet als een uitbraak en hoeft Nederland ook niet te bewijzen de komende twee jaar vrij te zijn van type 1.'
'Het verloop en de herkomst van serotype 6 zijn nog steeds raadselachtig. In een streep over Nederland zijn besmette dieren gevonden, veelal maar één of twee per bedrijf. Alleen in de eerste twee gevallen betrof het dieren met beperkt klinische verschijnselen, de rest is gevonden doordat we er actief naar gingen zoeken, maar niet omdat ze ziek waren. Alles wijst erop dat het hier gaat om een vaccinvirus dat zich is gaan verspreiden nadat dieren illegaal met een levend vaccin geënt zijn.'

De import van een met serotype 1 besmet dier moet toch niet mogelijk zijn?

'Klopt, maar dat is met bloedonderzoek niet helemaal te voorkomen. Er zijn stadia in de cyclus van een blauwtongbesmetting waarin het virus niet altijd is aan te tonen. Ik vraag me vooral af waarom Nederland zo nodig vleesdieren moet importeren uit een risicogebied. De blauwtonggrens serotype 1 schoof afgelopen seizoen in Frankrijk iedere week door nieuwe gevallen tien tot twintig kilometer omhoog. Voor deze grens uit kunnen natuurlijk al wel besmettingen voorkomen. Als uit dat grensgebied dieren naar andere landen geëxporteerd worden, is het risico op verslepen groot.'

Welke consequenties zitten er aan een mogelijk vaccinvirus type 6?

'Het verzwakte levende vaccin waar we aan denken is geproduceerd voor schapen en dan verwacht je bij wolven geen klinische problemen. Tot nu toe is in Nederland, behalve bij één dier, ook alleen verspreiding onder rundvee gezien. Andere redenen waarom we denken dat een vaccinvirus de bron van de besmetting is,

Blijkt serotype 6 echt een vaccinvirus, dan is de kans klein dat het overwintert

zijn de laboratoriumuitslagen en het beperkte aantal zieke dieren per bedrijf. Bij vaccinvirus zitten echter wel vijf verschillende typen in hetzelfde potje. Op dit moment onderzoeken Europese referentielaboratoria 3500 Nederlandse dieren uit het gebied rond de eerste gevallen van type 6 op antistoffen tegen alle verschillende typen blauwtong. Mocht een van de dieren antistoffen hebben tegen een van de typen die mogelijk ook in hetzelfde potje hebben gezeten, dan lijkt het voldoende bewezen dat het niet om een echte uitbraak van een veldvirus gaat. De kans is vervolgens groot dat het vaccinvirus in de winter uitdooft en dat Nederland officieel vrij blijft van type 6. Europa merkt verspreiding van een vaccinvirus niet aan als een officiële uitbraak.'

Kan serotype 6 dan niet overwinteren in Nederland?

'Die kans is minder groot doordat het om een vaccinvirus gaat. Het virus manifesteert zich minder sterk en blijft waarschijnlijk minder lang in het dier. Het CVI onderzoekt een met type 6 besmet dier, waarvan de besmetting al niet iedere dag meer is vast te stellen. Dit dier is volgend jaar waarschijnlijk geen besmet-

tingsbron meer. Blijkt serotype 6 dus echt een vaccinvirus, dan is de kans klein dat het overwintert.'

'Maar er zijn kanttekeningen. Er kan namelijk DNA-uitwisseling tussen blauwtongtypen plaatsvinden als een dier besmet is met meerdere typen. Dit zou in een uiterst geval type 6 actiever kunnen maken. Ook kunnen vaccinvirussen makkelijker overgaan van moeder op lam of kalf. We zullen besmette dieren moeten volgen om dit te controleren.'

Welke blauwtongontwikkelingen verwacht u voor volgend jaar?

'Serotype 1 blijft ons als een grote bedreiging achtervolgen. Het rukt snel op richting het noorden en ook diertransport blijft een risico. Ik had er niet gek van opgekeken als type 1 al dit jaar in Nederland was opgedoken. De kans dat er volgend jaar alsnog een uitbraak van dit type komt, is absoluut groter dan de kans dat die niet komt.'

'Serotype 8 is dit jaar nog volop actief geweest. De kans op besmetting is daardoor ook volgend jaar nog ruim aanwezig. Dieren die niet eerder besmet zijn geweest en jongvee lopen risico.'

Hoe luidt het advies voor 2009?

'We moeten de ontwikkeling van serotype 1 goed blijven volgen en entstof op de plank hebben. Mocht het tot een uitbraak komen, dan is mijn advies om direct vanuit een ruim gebied rond het geval van buiten naar binnen te enten om zo verspreiding te voorkomen. Dit had vanuit diergeneeskundig oogpunt eigenlijk ook met de bestrijding van blauwtong type 8 moeten gebeuren. Veehouders moeten nu volgend jaar gewoon weer enten tegen type 8, omdat het virus nog steeds rondwaart. Ik ben alleen bang dat minder veehouders het overwegen omdat de ziektekundige en financiële gevolgen van blauwtong dit jaar voor veel bedrijven zijn meegevallen. Het risico op infectie blijft echter ook voor volgend jaar groot.'

Florus Pellikaan

Piet Vellema: 'Waarom moet Nederland zo nodig dieren importeren uit een risicogebied?'

Blauwtongtype 1 op de loer